Nacionale

REDAKTOR: Valon A. Syla
E-MAIL: valon.syla@gazetaexpress.com
TEL: 038 542 270 FAX: 038 542 270-2

"Deri në përfundim të Luftës së Dytë Botërore, Prishtina ka qenë qyte shpejtë për çdo lëvdatë dhe dita ditës po zhvillohet në një qytet moder janë duke u zhdukur, për t'i lënë vend ndërtimit të objekteve të larta t

'TA SHKATERROJME TE VJI

IKS dhe ESI

PRISHTINË — Që nga viti 1945, tregimi për Prishtinën e vjetër është një tregim për shkatërrimin e qytetit dhe mundësive të humbura.

Në epokën e hershme komuniste, ky shkatërrim i së kaluarës ka qenë rezultat i politikave jo liberale. Motoja e 'zhvillimit urban' në vitin 1950 ishte 'ta shkatërrojmë të vjetrën , ta ndërtojmë të renë'. Siç ceket me krenari në një libër të vitit 1959:

"Deri në përfundim të Luftës së Dytë Botërore, Prishtina ka qenë qytet tipik oriental. Pas çlirimit, Prishtina përjetoi zhvillim të shpejtë për çdo lëvdatë dhe dita ditës po zhvillohet në një qytet modern. Dyqanet dhe strukturat e vjetra të paqëndrueshme shumë shpejt janë duke u zhdukur, për t'i lënë vend ndërtimit të objekteve të larta të stilit modern". Kështu thuhet në Monografinë 'Prishtina' (1959) "Strukturat e vjetra të paqëndrueshme" që u demoluan pas luftës përfshinë: njërën prej çarshive më të mëdha të mbuluara në regjion; qendrën shpirtërore të qytetit, ku hynë xhamia, kisha kryesore katolike dhe sinagoga; hamamin e vjetër otoman si dhe një numër i madh të shtëpive të stilit osman.

Qyteti u rrit shpejt, duke tërhequr mijëra migrues. Por, për dallim prej qyteteve të tjera të Evropës (përfshirë, për shembull, Sarajevën apo Shkupin) nuk u bë asnjë përpjekje për ta ruajtur qendrën historike të Prishtinës, e cila për shekuj me radhë e bëri këtë qytet një ndër më të rëndësishmit në regjion.

Qendra e vjetër e Prishtinës

Muri perëndimor i Hamamit të madh – këta drunjtë ilustr

Qyteti pa lum

Qyteti i vjetër i Prishtinës shtrihet në mes të dy lumenjve: Vellusha dhe Prishtina (Prishtevka). Në vitet e 1950-ta lumi Vellusha, i cili rridhte nga kodrat e Gërmisë, u mbulua. Në fund të viteve të 1970-ta, gjithashtu u mbulua edhe lumi Prishtina, që rridhte nga perëndimi i qendrës së vjetër të qytetit. Këta lumenj u shndërruan në sistem të kanalizimit. Si rezultat i këtyre veprimeve, gjeografia natyrore e qytetit të vjetër mbeti e fshehur. Në vitet e 1980-ta, Prishtina u shndërrua në qytet pa lumenj dhe qytet pa një histori të dukshme.

Standardet evropiane

Në tetor të vitit 1985, ministrat evropianë u mblodhën në qytetin e Granadës, ku e miratuan një rezolutë që apelonte për një 'proces të konservimit aktiv' të trashëgimisë kulturore të Evropës. Ata theksuan se: Secili vend është përgjegjës për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore brenda territorit të vet. Cilado qoftë origjina historike, kulturore apo kombëtare e saj, konservimi i kësaj trashëgimie është çështje e rëndësisë së përgjithshme evropiane.' Nënshkruesit e Konventës u angazhuan për: Mbrojtjen e trashëgimisë së tyre kulturore; mirëmbajtjen e inventarit që liston objektet dhe vendet që duhet mbrojtur; si dhe që rivitalizimi i qyteteve dhe zonave të vjetra historike të jenë prioritet gjatë planifikimit urban.

Përfundimet që dolën nga takimi i Granadës gjithashtu theksojnë rëndësinë e 'zgjerimit të kategorive të pasurive që duhen mbrojtur, duke përfshirë edhe shembuj të arkitekturës vernakulare, rurale, teknike, industriale si dhe të arkitekturës së shekullit të nëntëmbëdhjetë dhe njëzetë.' Ata theksojnë se 'konservimi dhe përmirësimi i trashëgimisë kulturore duhet të bazohet në pjesëmarrjen aktive të qytetarëve'. Ekziston një qëndrim i qartë se trashëgimia e Evropës mund të mbijetojë vetëm nëse vlerësohet nga populli në tërësi.

Gjatë viteve pakoja e rregulloreve dhe konventave evropiane – përfshirë këtu Kartën e Trashëgimisë Arkitektonike (1975), Konventën e Granadës (1985), Konventën Evropiane për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkeologjike (1992) dhe Konventën për Peizazhe (2000) – kanë rezultuar në një tërësi koherente të detajizuar të zotimeve dhe standardeve për trashëgiminë kulturore. Këto duhen të jenë standardet përmes së cilave bota e jashtme dhe qytetarët e Kosovës do ta vlerësojnë funksionimin e institucioneve të Kosovës.

Ligji në fuqi

Në vitin 1977, Kuvendi i Krahinës Socialiste Autonome të Kosovës miratoi 'Ligjin për mbrojtjen e përmendoreve të kulturës.'

Ligji thekson rëndësinë për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore. Ai e bën të qartë se përgjegjësia primare është e Institutit për Mbrojtjen e Monumenteve (neni 4). Instituti duhet të 'merr masa për mbrojtjen e përmendoreve të kulturës', duke përfshirë këtu edhe mbajtjen e një regjistri (neni 27). Ligji thekson se për çfarëdo veprimi mbi monumentet kulturore apo rrethinën e tyre të afërt duhet të kërkohet leje nga instituti (neni 11).

Në këtë ligj ndëshkimet janë definuar qartë. Neni 32 shënon së 'Enti suprimohet nëse nuk e kryen veprimtarinë për të cilën është themeluar'. Neni 97 thekson se 'ai që e dëmton apo shkatërron përmendoren e kulturës, do të dënohet me gjobë ose me burgim për një vit'.

Ligji i vitit 1977 nuk është ligj diskriminues, edhe pse nuk është në përputhje me kriteret e sotme evropiane për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore. Po ashtu ky nuk është ligj i epokës së Milloshеviqit. Deri më tani nuk është miratuar asnjë ligj tjetër që do ta zëvendësonte Ligjin e 1977-ës. Kjo do të thotë se ky është ligji në fuqi sot, siç ka qenë edhe gjatë gjashtë viteve të fundit.

Një tjetër e ardhme për të kaluarën?

Komunizmi ka qenë përgjegjës për zhvillimin e një programi të planifikuar të shkatërrimit të trashëgimisë kulturore në Kosovë. Politika mospërfillëse e periudhës së Milloshеviqit është pasuar gjatë viteve 1998-1999 me një kampanjë të shkatërrimit fizik të monumenteve kulturore përgjatë tërë Kosovës. Në Prishtinë janë djegur xhami (Xhamia e Llapit) dhe ndërtesat (duke përfshirë këtu edhe Arkivin e Bashkësisë Islame). Më 9 qershor 1999, autoritetet serbe zhvendosën gjithë arkivin e Institutit të Kosovës për Mbrojtjen e Monumenteve në Beograd. Asgjë nga arkivi nuk është kthyer deri më sot.

Gjithashtu, Muzeu i Kosovës është duke pritur kthimin e më shumë se 1.247 artefakteve arkeologjike dhe etnologjike, që janë dërguar në Beograd për ekspozitë.

Në vend se të ndryshohej ky trend negativ shumë-vjeçar, edhe me tepër shkatërrime janë bërë pas vitit 1999. Në gusht të vitit 2000, Asociacioni i Arkitektëve të Kosovës ka botuar një letër publike që apelonte për veprim urgjent:

'Si rezultat i shkatërrimit të pjesës historike të qytetit si dhe ndërtimit ilegal në të, objektet arkitektonike si dhe vlerat urbane që pasqyrojnë tërë trashëgiminë tonë kulturore janë duke u dëmtuar shumë keq.' Duke filluar nga viti 2001, ekspertë kosovarë dhe ndërkombëtarë kanë propozuar shumë herë që të përpilohet një inventar i ri i trashëgimisë kulturore të Kosovës. Fonde të konsiderueshme janë shpenzuar për identifikimin e afër 3.000 monumenteve dhe vendeve historike, duke zhvilluar kështu një databazë dhe duke trajnuar punëtorë të institucioneve përgjegjëse. Përgatitja e inventarit të trashëgimisë kulturore ka qenë gjithashtu edhe njëra

negenet
NEXT GENERATION NETWORKS
Adresa: Sheshi Bill Clinton, objekti F / 4
Prishtinë 10000 Kosovë
Tel: +381 (0) 38 220 440
Cel: +377 (0) 44 224 146
email: jobs@negenet.com
web: www.negenet.com

t tipik oriental. Pas çlirimit, Prishtina përjetoi zhvillim të rn. Dyqanet dhe strukturat e vjetra të paqëndrueshme shumë shpejt ë stilit modern". Kështu thuhet në Monografinë 'Prishtina' (1959)

ETREN, TA NDERTOJME TE RENE'

ɔjnë moskujdesin shumë-vjeçar.

ndër 'standardet për Kosovën' që është dashur të përmbushej. Mirëpo, deri më tani nuk ka ende inventar të botuar. Për më tepër, duket që asnjëra nga institucionet përgjegjëse nuk është duke përcjellë detajisht se çka është duke ndodhur me objektet e mbrojtura të trashëgimisë. Në fakt neglizhenca dhe shkatërrimi kanë vazhduar. Nëse studiohet më hollësisht lista (edhe ashtu shumë e shkurtër) e 21 monumenteve të mbrojtura të qytetit të Prishtinës, pasqyra është edhe më e zymtë: një ndërtesë nën mbrojtje është shkatërruar për t'i lëshuar vend zyrave të reja të PTK-së (Rr. UÇK nr. 66); nga lista pararendëse e 76-të monumenteve të qytetit të Prishtinës, të përpiluar në vitin 2000, hulumtuesit e IKS-it kanë konstatuar se më se 19 prej tyre janë zhdukur që nga viti 2001.

Duhet që urgjentisht të ndryshohet drejtimi i politikave shkatërruese të gjashtë dekadave të kaluara. Çështja është urgjente për tri arsye kryesore:

1. Po që se shkatërrimi i trashëgimisë kulturore të Prishtinës nuk ndalet tani, shumë pak do të mbetet të ruhet për gjeneratat e ardhshme;

2. Po që se institucionet e Kosovës nuk mund të dëshmojnë tash se janë të afta dhe se dëshirojnë ta zbatojnë ligjin që me dekada të tëra është në fuqi, atëherë çfarë dallimi do të sjellë një ligj më i mirë dhe i ri?

3. Nëse qeveria e Kosovës dhe shoqëria civile nuk mund të vërtetojnë se përkrahja e tyre e standardeve evropiane është e përcjellë me përkushtim konkret për t'i zbatuar ato në praktikë, pozicioni i Kosovës në temën e trashëgimisë kulturore gjatë bisedimeve për status do të jetë i dobët.

Drejt një epoke të re ...

IKS dhe ESI rekomandojnë siç vijon:

1. Kuvendit të Kosovës: ta deklarojë përkrahjen e tij të plotë për standardet evropiane në fushën e mbrojtjes së trashëgimisë dhe zyrtarisht t'i përvetësojë ligjet e Këshillit të Evropës në këtë fushë;

2. Kuvendit të Kosovës: të bashkëpunojë me të gjitha institucionet përkatëse (Ministrinë e Kulturës, Institutin e Kosovës, Institutin e Prishtinës, Muzeun e Kosovës dhe të tjerë) për të përcaktuar qartë se çka duhet të bëhet për zbatimin efikas të standardeve evropiane.

3. Ministrisë së Kulturës dhe Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor: ta organizojnë një seminar të nivelit të lartë në Prishtinë, për ta theksuar rëndësinë e kësaj çështjeje për gjithë Kosovën; të diskutojnë mundësi reale për të ecur më tutje në implementimin e Strategjisë Kombëtarë për Konservimin të Integruar; si dhe të ofrojnë përkrahje të fuqishme politike për zbatimin e ligjit nga të gjitha institucionet.

4. Institutit të Kosovës për Mbrojtjen e Monumenteve: ta kompletojë dhe botojë inventarin ekzistues të monumenteve të mbrojtura; të iniciojnë padi gjyqësore në të gjitha rastet kur ligji në fuqi shkelet dhe të bashkëpunojnë ngushtë me Komunën në sferën e planifikimit hapësinor në mënyrë që të sigurojnë mbrojtje më efikase.

5. Kombeve të Bashkuara: t'u ofrojnë mbështetje të plotë iniciativave kosovare në këtë fushë, përfshirë nxjerrjen e ligjeve të reja dhe moderne dhe të sigurojnë se AKM-ja dhe strategjia e tyre e privatizimit po ashtu respekton standardet e Këshillit të Evropës si dhe strategjitë për mbrojtje të institucioneve gjegjëse kosovare.

6. Shoqërisë civile kosovare: ta ngritë profilin e kësaj çështjeje dhe t'ia sqarojë publikut të gjerë rëndësinë ekonomike dhe sociale të mbrojtjes efikase të trashëgimisë kombëtare.

7. Komunitetit ndërkombëtar: t'i bëjë presion Beogradit për t'i kthyer arkivat e Institutit të Kosovës për Mbrojtjen e Monumenteve si hap fillestar në hapjen e bisedimeve për statusin në çështjen e trashëgimisë kulturore.

LISTA E KOSOVËS

Në Kosovë janë 425 monumente të mbrojtura. Kjo listë nuk përfaqëson tërë trashëgiminë kosovare.

- Kisha ortodokse dhe gër madha të kishave 106
- Monumente arkeologjike 96
- Vendbanime 42
- Kulla (shtëpi tradicionale nga guri) 28
- Manastire ortodokse dhe gër madha të tyre 23
- Xhami dhe gërmadha të xhamive 23
- Monumente historike 22
- Veshmbathje, libra, objekte të tjera 19
- Varreza 16
- Teqe dhe mauzole myslimane 10
- Ikona/ikonografi ortodokse 7
- Ura 7
- Shatërvanë dhe hamame 10
- Kisha katolike 3
- Çarshi 3
- Sahatkulla dhe mullinj 4
- Të tjera 7

TOTALI 425

LISTA E QYTETIT TË PRISHTINËS

Gjatë muajve të fundit, IKS-i dhe ESI-i janë përpjekur t'i vizitojnë 21 ndërtesat e mbrojtura të qytetit të Prishtinës dhe ta vlerësojnë gjendjen e tyre të tanishme. Kjo përpjekje nuk ishte e lehtë. Pikësëpari, lista e Institutit të Kosovës për Mbrojtjen e Monumenteve dallon nga ajo e Institutit të Prishtinës. Së dyti, adresat në listë nuk korrespondojnë me emrat e sotëm të rrugëve, ndërsa disa nga monumentet e listuara janë zhdukur plotësisht – vetëm emrat e tyre në listë na përkujtojnë ekzistimin e tyre të dikurshëm.

1. Xhamia e Mbretit
2. Xhamia e Pirinazit
3. Xhamia e Çarshisë
4. Xhamia e Jashar Pashës
5. Ikonostasi i skalitur në kishën e Shën Nikollës
6. Dy ndërtesa të arqipeshkëvisë
7. Sahat kulla
8. Shatërvani
9. Varret e hebrenjve
10. Hamami i madh
11. Lokaliteti arkeologjik 'Tjerrtorja'
12. Mbeturinat e themeleve të hamamit të vjetër
13. Muzeu i Kosovës
14. Instituti i Kosovës për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës
15. Shtëpi banimi/Rr. UÇK 66
16. Kompleksi i Emin Gjikut
17. Shtëpia e Hynylerëve
18. Shtëpi banimi/Rr.Tanashko Raiq 7 (sot rr. Gustav Mayer)
19. Biblioteka Hivzi Sylejmani/Rr.UÇK 10
20. Shtëpi banimi/Rr. M. Popoviq (sot rr. Nazmi Gafurri)
21. Përmbledhje e dorëshkrimeve të librave të bibliotekës së Bashkësisë Islame

Një e ardhme për të kaluarën e Prishtinës

Pas përfundimit të bisedimeve mbi decentralizimin, tema e ardhshme në agjendën e bisedimeve të Vjenës për statusin final të Kosovës do të jetë trashëgimia kulturore. Më konkretisht, duke filluar më 23 maj 2006, bisedimet do të përqendrohen në definimin e statusit të kishave ortodokse në Kosovë.

Një pjesë e madhe e trashëgimisë së mbrojtur kulturore të Kosovës është me origjinë ortodokse serbe – në total, një e treta e 425 objekteve të mbrojtura në Kosovë. Ky anim në llojin e trashëgimisë së futur nën mbrojtje shtetërore pasqyron politikën udhëheqëse të institucioneve përgjegjëse, të cilat që prej themelimit të tyre pas Luftës së Dytë Botërore kanë pasur mungesë të personelit jo-serb në pozita menaxhuese. Me fjalë të tjera, tema e trashëgimisë kulturore në Kosovë ka pasur gjithmonë një dimension të qartë politik dhe si e tillë nuk ka lindur vetëm në vitin 2004.

Politizimi i përhershëm i kësaj çështjeje e ka mjegulluar faktin se vite me radhë mbrojtja e objekteve kulturore në Kosovë ka qenë në nivel të ulët, duke mos u përputhur me standardet moderne evropiane të konservimit të trashëgimisë. Prandaj, sfida me të cilën ballafaqohet Kosova sot është të shkojë një hap përtej politikës dhe t'i zbatojë metodat e reja të konservimit, që do ta ruanin gjithë pasurinë dhe llojllojshmërinë e saj kulturore për gjeneratat e ardhshme.

Hapi i parë në këtë drejtim është ta njohim trashëgiminë e futur nën mbrojtje deri më sot. Ky ishte edhe qëllimi i Iniciativës Kosovare për Stabilitet dhe European Stability Initiative, kur filluam gjurmimin tonë kulturor nëpër Prishtinë. Me ndihmën e Institutit të Prishtinës për Mbrojtjen e Monumenteve, arritëm t'i mbledhim informatat mbi objektet e mbrojtura kulturore në Prishtinë që po jua prezantojmë juve këtu.

Nëse me të vërtetë dëshirojmë që ta ndryshojmë qasjen e deritanishme, është fundamental vetëdijesimi dhe pjesëmarrja aktive e qytetarëve në mbrojtjen e trashëgimisë sonë kulturore. Nëse keni komente ose sugjerime për çështjet e shtjelluara këtu ose për tema të tjera që i konsideroni të rëndësishme sa i përket trashëgimisë kulturore, ju lutemi na kontaktoni në info@iksweb.org.

Konkurs

Senior PHP/MYSQL Developer

Flash Developer

Princi Leka II bën thirrje për bashkëpunim

Djali i pretendentit për fronin mbretëror shqiptar, Princi Leka Zogu i Dytë, tha të hënën në Prishtinë se Oborri Mbretëror Shqiptar do të mbetet gjithmonë në shërbim të popullit të Kosovës, ndërkaq porositi spektrin politik të Tiranës dhe të Prishtinës për një bashkëpunim më të madh. Këto komente, Leka Zogu II i bëri gjatë shpalosjes së një kumtese lidhur me qëndrimin e familjes mbretërore rreth zhvillimeve kombëtare. “Oborri Mbretëror Shqiptar mbështet popullin e Kosovës, klasën politike, komunitetin akademik, në përpjekjet e tyre për çuarjen e proceseve politike dhe të gjitha proceset e tjera përpara”, tha princi shqiptar, duke shtuar se Kosova është një pjesë e rëndësishme e kombit shqiptar. Leka Zogu II tha se sa herë që vjen në Kosovë, sheh zhvillime në shoqërinë e Kosovës dhe sipas tij, ka ardhur momenti që aspiratat e popullit të Kosovës të realizohen dhe populli shqiptar të ecë përpara. “Sot, një çështje mjaft delikate është se Shqipëria vetë nuk është e pavarur, prandaj çka mund t’i japim është t’i japim një mbështetje në të gjitha elementet. Familja mbretërore është i vetmi simbol që bashkon popullin shqiptar, prandaj investoni në Shqipërinë e ne do të investojmë në Kosovë”, porositi Leka Zogu II.

TRASHEGIMIA E PR

Në pjesën e dytë të hulumtimit të kryer nga IKS dhe ESI, përshkruhen shkurt gjendja e 21 objekteve dhe vendeve arkeologjike të përfshira nën mbrojtje institucionale.

Iniciativa Kosovare për Stabilitet (IKS) është institut hulumtues jopërfitues, i themeluar në vitin 2004. Gjatë muajve të kaluar, IKS-i në bashkëpunim me Institutin Evropian për Stabilitet (ESI), një institut hulumtues i pavarur me bazë në Berlin, kanë bërë hulumtime mbi çështjet socio-ekonomike të Prishtinës me qëllim të studimit të hollësishëm të çështjeve të trashëgimisë kulturore, zhvillimit ekonomik dhe planifikimit urban të Prishtinës.

Në këtë vazhdim prezantohen sfidat dhe problemet e përgjithshme, me të cilat ballafaqohet Kosova në fushën e trashëgimisë kulturore. Sot me ndihmën e Institutit të Prishtinës për Mbrojtjen e Monumenteve po ju sjellim një përshkrim të shkurtër të historisë dhe gjendjes së tanishme të 21 objekteve dhe vendeve arkeologjike të futura nën mbrojtje.

Xhamia e Mbretit

Apo Xhamia e Sulltan Mehmet II al-Fatih-ut, (me vendim prej vitit 1953)

Kjo xhami u ndërtua në vitet 1460-1461 nga Sulltan Mehmeti II al-Fatih-u – Pushtuesi, vetëm tetë vite pas rënies së Konstantinopolit. Kjo është xhamia e vetme e ndërtuar nga ky sulltan që ka arritur të mbijetojë në Ballkan. Ajo gjendet në zemër të qendrës së qytetit të vjetër dhe është xhamia më e madhe dhe më e spikatur e Prishtinës. Kupola e saj ka qenë dikur më e madhja në regjion. Sheshi përpara Xhamisë së Mbretit gjithmonë ka qenë vend i njohur për takime. Gjatë viteve 1682-83, nën sundimin e Sulltan Mehmetit IV xhamia është restauruar, ndërsa minarja e saj është riparuar përsëri pas tërmetit të vitit 1955. Kjo xhami ka vuajtur nga shkatërrimi dhe punët joprofesionale në restaurimin e saj; infrastruktura e dobët në rrethinë krijon lagështi në muret dhe shkatërron gurët e saj.

Xhamia e Pirinazit

(Me vendim prej vitit 1967) - Xhamia e Pirinazit u ndërtua nga të njëjtit gurë sikurse edhe Xhamia e Mbretit (Fatih). Ajo u ndërtua rreth njëqind vjet më pas, në pjesën e dytë të shekullit të XVI. Themeluesi i saj, njeriu i quajtur Piri Nazir, ka shërbyer si vezir gjatë sundimit të dy sulltanëve osmanë. Sipas disa legjendave vendore, ‘Guri i Llazarit’, i cili gjendet në kopshtin e xhamisë, është guri mbi të cilin Princ Llazarit i është prerë koka më 1389. Para se trupi i tij të zhvendosej në Manastirin e Ravaniqit, Princ Llazari ishte i varrosur në Xhaminë e Pirinazit me lejen e Sulltan Bajazidit.

Xhamia e Çarshisë

(Me vendim prej vitit 1967) - Xhamia e Çarshisë shënon fillimin e qendrës së qytetit të vjetër. Ajo u ndërtua në fillim të shekullit XV nga Sulltan Bajazidi, me qëllim të përkujtimit të fitores së forcave osmane në vitin 1389. Kjo xhami është ndërtesa më e vjetër ekzistuese në Prishtinë sot.

Në të kaluarën Xhamia e Çarshisë gjendej përballë çarshisë së mbuluar të Prishtinës. Sot nuk ka mbetur asgjë nga çarshia e vjetër, vetëm emri i Xhamisë së Çarshisë shërben për të na e përkujtuar atë. Shumë ndryshime si dhe punime për riparimin e saj e kanë ndryshuar pamjen origjinale të kësaj xhamie, mirëpo simboli i saj – kulmi i gurtë i minares – ka mbijetuar për më shumë se 600 vite. Këtë xhami e quajnë edhe ‘Tash Xhamia’, që në përkthim do të thotë ‘xhamia e gurit’.

Xhamia e Jashar Pashës

(Me vendim prej vitit 1967) Jashar Mehmet Pasha ka qenë qytetar i pasur i Prishtinës dhe guvernator i Shkupit në vitin 1842. Sipas mbishkrimeve që gjenden brenda xhamisë, ajo u ndërtua në vitin 1834. Porta origjinale është shkatërruar për t’i lëshuar vend zgjërimit të rrugës Nazim Gafurri. Në përgjithësi, ndërtesa është në rrezik të dëmtohet nga lagështia që hyn nga çarjet e ndryshme në mure.

Ikonostasi në kishën e Shën Nikolës dhe dy shtëpi të arqipeshkëvisë

(Me vendim prej vitit 1967) - Gjatë viteve të fundit, kisha e Shën Nikolës ka qenë kisha e vetme ortodokse në Prishtinë. U ndërtua në shekullin XIX, siç duket nga ana e gurëpunuesëve nga Maqedonia perëndimore. Pjesa më e rëndësishme e kishës ka qenë ikonostasi i skalitur më 1840 dhe i futur nën mbrojtje me ligj. Gjatë trazirave të marsit 2004, kisha është djegur nga turmat e mllefosura. Një kulm i përkohshëm është ndërtuar mbi të, në mënyrë që të parandalohet dëmtimi i mëtutjeshëm i mureve dhe i vizatimeve të mbetura. Ndërtesat në afërsi të kishës janë pronë e Muzeut të Kosovës, ndërsa sot aty gjendet Ministria e Ambientit dhe Planifikimit Hapësinor.

Sahat kulla

(Me vendim prej vitit 1967) - Sahat kulla u ndërtua në shekullin XIX. Pas një zjarri ajo u rindërtua me tulla. Zijla origjinale u soll nga Moldavia dhe mbante mbishkrimin: ‘Kjo zile është punuar më 1764 për Jon Moldova Rumenin’. Në vitin 2001, zijla është vjedhur. Në të njëjtin vit, trupat e KFOR-it francez kanë ndërruar mekanizmin e vjetër të orës me një mekanizëm elektrik. Duke marrë parasysh problemet që Kosova ka me rrymë, Sahat kulla ka vështërsi për ta treguar kohën e saktë.

Shadërvani

(Me vendim prej vitit 1967) - Ky shadërvan nga mermeri i dekoruar gjendet midis Xhamisë së Çarshisë dhe Muzeut të Kosovës. Ai është shadërvani i vetëm publik i llojit të vet në Prishtinë, i cili ka mbijetuar deri më sot. Në të kaluarën dhjetëra shadërvanë të tillë publikë, të shpërndarë nëpër tërë qytetit të vjetër, ofronin freskim dhe mundësi për avdes (larje rituale)

Varrezat e hebrenjëve

(Me vendim prej vitit 1967) - Varrezat e hebrenjve gjenden në majë të kodrës së Tauk Bashqës. Datojnë nga shekulli XIX. Atëbotë në Prishtinë jetonin rreth 1.500 hebrenj. Varrezat janë futur nën

Raportet e auditimit do t'i dorëzohen prokurorisë

Kryeministri i Kosovës, Agim Çeku tha të hënën në Prishtinë se qeveria që ai drejton mbështetë fuqishëm të gjitha institucionet e pavarura dhe demokratike, të cilat kanë për detyrë implementimin e ligjit dhe rendit në Kosovë.
Këto komente kreu i qeverisë i bëri pas takimit që pati me kryeprokurorin e Kosovës, Hilmi Zhitija, gjatë të cilit takim u bisedua për mundësitë e rritjes së bashkëpunimit në mes Zyrës së Kryeministrit dhe këtij institucioni shumë të rëndësishëm për Kosovën.
"Qeveria e Kosovës mbështetë fuqishëm gjitha institucionet e pavarura demokratike, gjithë ato institucione që kanë për detyrë dhe kanë vullnet për të implementuar ligjin dhe rendin në Kosovë në mënyrë transparente dhe ligjore", tha Çeku.
Çeku tha se kanë biseduar edhe për format e bashkëpunimit se si qeveria, t'i dorëzojë proceset auditimit te prokuroria publike, në mënyrë që ky proces të kryhet sa më shpejtë, në mënyrë që puna e qeverisë të jetë sa më transparente dhe sa më e ligjshme.
Ndërkaq kryeprokurori, Hilmi Zhitija, tha pas takimit se ka kërkuar nga kryeministri Çeku që auditimet të bëhen në të gjitha institucionet, e jo vetëm në ato qendrore, por edhe në ato komunale në mënyrë që të shihet se a ka ndonjë lëshim kundërvajtje apo shkelje financiare.

RISHTINES

mbrojtje qysh nga viti 1967, me të gjetur 57 gurë varresh. Sot varrezat janë në gjendje të mjerueshme. Të rrethuar me rrethojë metali, gurët e varrezave gjenden të fshehur pas shkurreve e therrave.

Themelet e Hamamit të Vjetër

(Me vendim prej vitit 1959) - Sot nuk ka mbetur më asgjë nga Hamami i Vjetër – ai u zhduk gjatë valëve të njëpasnjëshme të renovimeve urbane. Dikur ai gjendej pranë Xhamisë së Çarshisë. Gërmadhat e tij u zbuluan gjatë ndërtimit të objektit të sotëm të qeverisë dhe janë konsideruar si shembuj të rëndësishëm të arkitekturës së hershme urbane osmane. Megjithatë, pa u kryer hulumtimet e duhura, këto themele u mbuluan me shpejtësi nga planifikuesit e mëhershëm urbanë.

Hamami i Madh

(Me vendim prej vitit 1985) - Hamami i Madh i Prishtinës daton që nga shekulli XV. Dikur ishte pjesë themelore e kompleksit të Xhamisë së Mbretit (Fatih) dhe ka shërbyer si vendtakim shoqëror si për meshkujt ashtu dhe për femrat e qytetit. Sipas legjendës, Sulltan Mehmet al-Fatihu ka urdhëruar që të gjithë punëtorët, të cilët kanë punuar në ndërtimin e Xhamisë Fatih, të lahen në Hamam për çdo ditë. Pas një zjarri më 1994, regjimi i kaluar lejoi ndërtimin e tri shitoreve, të cilat faktikisht e mbyllën hyrjen e vjetër të tij. Sot Hamami ka nevojë për mbrojtje urgjente, sepse ujëra të zeza kalojnë brenda ndërtesës, ndërsa muret e saj janë më se të dëmtuara.

Lokaliteti arkeologjik 'Tjerrtorja'

(Me vendim prej vitit 1955) - 'Tjerrtorja' ka qenë vendbanim nga koha e neolitit që gjendet në dalje të Prishtinës. Ky lokalitet arkeologjik është gjetur gjatë ndërtimit të ndërmarrjës së parë shoqërore në Prishtinë - tjerrëtorës. Gjurmimet arkeologjike u ndërprenë pas ndërtimit të fabrikës, kështu që ky lokalitet arkeologjik nuk është zbuluar në tërësi.

Muzeu i Kosovës

(Me vendim prej vitit 1967) - Kjo ndërtesë e stilit austro-hungarez, fillimisht u ndërtua për administratën regjionale të vilajetit të Kosovës. Prej vitit 1945 deri në vitin 1975, kjo ndërtesë shërbeu si bazë e Armatës Popullore Jugosllave. Në vitin 1963 iu shit Muzeut të Kosovës, ndërsa prej vitit 1999 deri në vitin 2002 ishte zyrja kryesore e Agjensionit Evropian për Rindërtim. Muzeu i Kosovës ka një koleksion të gjerë të artifakteve arkeologjike dhe etnologjike. Në 1998, më shumë se 1.247 artifakte u dërguan në Beograd për një ekspozitë. Muzeu ende është duke pritur kthimin e tyre.

Instituti i Kosovës

Instituti i Kosovës për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës (me vendim prej vitit 1957). Ndërtesa e Institutit të Kosovës për Mbrojtjen e Monumenteve gjendet ne shtëpinë e dikurshme të familjës Koçadishi. Pas nacionalizimit të pronës së tyre, kjo familje emigroi në Turqi. Në vitin 1954 ndërtesa i është dhënë Institutit të sapoformuar për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës në Kosovë.

Rruga 'UÇK', Nr. 66

(Me vendim prej vitit 1967) - Ndërtesa e vjetër që ka qenë nën mbrojtje është shkatërruar pa leje dhe në vend të saj sot gjendet një ndërtesë e re e Post Telekomunikacionit të Kosovës. Ndërtesa e vjetër ka qenë shtëpia e Aleksandër Aca Maroviqit – njërit prej themeluesve të Partisë Komuniste në Kosovë – dhe ka shërbyer si vend takim për komunistët e rrethit të Graçanicës (Prishtinës) qysh nga viti 1941.

Emin Gjiku

(Me vendim prej vitit 1955) - Kjo ndërtesë dikur ka qenë pronë e familjës së njohur Gjinolli. Prej vitit 1957 ky grup ndërtesash – duke përfshirë këtu shtëpinë e shërbëtorëve, shtëpinë e mysafirëve dhe shtëpinë e familjës – i takon Muzeut të Kosovës. Emin Gjinolli ka qenë i njohur me nofkën 'Emin Kücük – nga turqishtja 'Emini i vogël' – që më pas u shëndërrua në 'Emin Gjiku'. Në anën e majtë prej derës kryesore të oborrit, mund të shihet e vetmja ndërtesë që ka mbijetuar shkatërrimin e Çarshisë së Vjetër. Është bajtur këtu në vitin 1963. Gjatë viteve 1990-të, ky kompleks është përdorur si muze i natyrës. Në vitin 2003 renovimi i kompleksit ka filluar me ndihmën e donatorëve ndërkombëtarë për ta shëndërruar atë në muze etnologjik.

Shtëpia e hynylerëve

(Me vendim prej vitit 1967) - Kjo shtëpi private – konak tipik osman – është nën mbrojtje që nga viti 1967. Familja që jeton aty është duke u munduar ta largojë pronën e tyre nga lista e monumenteve të mbrojtura.

Shtëpi private

Në Rr. Tanashko Raiq 7 (sot rr. Gustav Mayer 7, me vendim prej vitit 1967)

Në këtë shtëpi është themluar Partia Komuniste e rinisë së rrethit të Graçanicës (Prishtinës) në vitin 1941. Ajo është vënë nën mbrojtje në vitin 1967 për ta përkujtuar rolin e kësaj partie në lëvizjën nacional-çlirimtare të Prishtinës dhe rrethinës.

Biblioteka 'Hivzi Sylejmani'

(Me vendim prej vitit 1967) - Ndërtesa e bibliotekës së qytetit u ndërtua në vitin 1930. Ajo u bë e famshme nga Miladin Popoviqi – ish-udhëheqës i Komitetit regjional të Partisë Komuniste të Kosovës – që qëndroi këtu në vitin 1944. Nga viti 1948 kjo ndërtesë u shëndërrua në bibliotekën e qytetit të Prishtinës.

Shtëpi qytetare

Në rr. Milladin Popoviq (sot rr. Nazim Gafurri dhe ndërtesa e Akademisë së Arteve dhe Shencave të Kosovës, me vendim prej vitit 1955).

Kjo ndërtesë është një nga shtëpitë e vetme të mbetura të stilit të shtëpive qytetare të shekullit XIX. Pas Luftës së Dytë Botërore kjo shtëpi u nacionalizua dhe iu dha në shfrytëzim Sekretariatit për kulturë (homologut të Ministrisë së sotme të Kulturës). Akademia e Arteve dhe Shkencave është e vendosur në këtë ndërtesë prej themelimit të saj, në vitin 1975.

Dorëshkrimet e Bashkësisë Islame

(Me vendim prej vitit 1961) - Arkivi qëndror i Bashkësisë Islame u themelua në periudhën e vonë osmane si një arkiv krahinor për shënimet dhe veprimet e organizatave fetare, si dhe për shënimet e shkollave islamike. Arkivit ia kanë vënë zjarrin policët serbë më 13 qershor të vitit 1999; pjesa më e madhe e koleksionit të shënimeve më se 300-vjeçare u zhduk në flakë. Vetëm një pjesë e vogël e dorëshkrimeve – e ruajtur në ndërtesën e Arkivit të Kosovës – ka shpëtuar.